

A85/11

6 maart 1985

MINISTERIUM FUER STAATSSICHERHEIT VIERT 35-JARIG BESTAAN

Op 6 februari jl. vierde het Ministerium fuer Staatssicherheit (MfS), het civiele inlichtingen- en veiligheidsapparaat van de DDR, zijn 35-jarig bestaan met een 'Kampfmeeting' van MfS-functionarissen in het Paleis van de Republiek in Oost-Berlijn, die o.a. werd bijgewoond door de politieke top van de Sozialistische Einheitspartei Deutschlands (SED) en delegaties van inlichtingen- en veiligheidsdiensten van andere Oostbloklanden. Hoogtepunt van de festiviteiten vormden de toespraken van de secretaris-generaal van de SED Erich HONECKER en de minister van Staatsveiligheid Erich MIELKE, die beiden ingingen op de loyaliteit van het MfS tegenover de SED en de samenwerking tussen de Oostduitse geheime dienst en zijn Sovjetrussisch equivalent, het KGB. Zij benadrukten daarmee voor de zoveelste maal de rol die het MfS als effectief instrument van de Oostduitse CP en 'natuurlijke' bondgenoot van de Sovjetrussche Staatsveiligheidsdienst zowel in nationaal als in internationaal opzicht dient te vervullen.

MINISTERIUM FUER STAATSSICHERHEIT VIERT 35-JARIG BESTAAN

Op 8 februari jl. bestond het Oostduitse Ministerium fuer Staatssicherheit (MfS) 35 jaar* . De feestelijkheden naar aanleiding van het zevende lustrum van het civiele inlichtingen- en veiligheidsapparaat van de DDR werden reeds op 4 februari ingeleid met een besloten bijeenkomst in Oost-Berlijn, waarop partij- en staatsleider Erich HONECKER de SCHARNHORST-orde** uitreikte aan verdienstelijke functionarissen van het MfS en een aantal generaal-majours en kolonels van de staatsveiligheidsdienst respectievelijk tot luitenant-generaals en generaal-majours bevorderde. De plechtigheid werd bijgewoond door de secretaris van de Nationale Verdedigingsraad van de DDR Fritz STRELETZ en de SED-Politburoleden Erich MIELKE, tevens minister van Staatsveiligheid, en Egon KRENZ. Laatstgenoemde verving in mei 1984 Paul VERNER als secretaris van het Centraal Comité (CC) van de SED en is sindsdien in die functie o.a. belast met het politieke toezicht op de inlichtingen- en veiligheidsorganen van de DDR.

Op 6 februari werd het 35-jarig bestaan van het MfS officieel gevierd met een 'Kampfmeeting' in het Paleis van de Republiek in Oost-Berlijn. Aan de festiviteiten werd deelgenomen door een groot aantal MfS-topfunctionarissen in gala-uniform die onder normale omstandigheden niet in de openbaarheid plegen te verschijnen. Onder hen bevond zich ook de 62-jarige 'Generaloberst' Markus WOLF, die ten tijde van het HITLER-regime als joods 'Exilkommunist' in de Sovjetunie heeft gestudeerd en na de Tweede Wereldoorlog in snel tempo is opgeklimmen tot onderminister van Staatsveiligheid. In deze functie leidt hij al 28 jaar de Hauptverwaltung Aufklärung (HVA), het offensieve hoofddirectoraat van het MfS, dat over een 'eigen' verbindingsstaf met het KGB beschikt en in Westerse veiligheidskringen wordt beschouwd als een van de meest succesvolle spionagediensten in de laatste decennia. Uit het publieke optreden van WOLF, die reeds op 5 februari voor het eerst in een Oostduits televisieprogramma was verschenen, werd door Westerse waarnemers afgeleid dat hij zich opmaakt om de 77-jarige Erich MIELKE te zijn tijd op te volgen als minister van Staatsveiligheid en Politburolid*** .

Naast MfS-functionarissen werd de viering bijgewoond door een Sovjetrussische delegatie onder leiding van generaal , eerste plaatsvervangend voorzitter van het KGB, en door

-----
*Over ontwikkeling, structuur en actievelden van het MfS zie: Karl Wilhelm FRICKE, Die DDR-Staatssicherheit. Keulen 1984.

**De SCHARNHORST-orde, genoemd naar de oprichter van het Pruisische Volksleger Gerhard von SCHARNHORST (1755-1813), wordt toegekend aan hen die zich op bijzondere wijze in militair opzicht verdienstelijk hebben gemaakt bij de verdediging van de DDR of de versteviging van de banden met de "sozialistischen Bruderarmeen" van de andere Oostbloklanden.

***Zie Frankfurter Allgemeine Zeitung, d.d. 7 februari 1985, waarin ook een kort profiel van Markus Wolf wordt gegeven.

vertegenwoordigers van inlichtingen- en veiligheidsdiensten van andere Oostbloklanden. De politieke top van de SED was in het Paleis van de Republiek vertegenwoordigd met twaalf van de 21 Politburoleden, hetgeen illustratief genoemd mag worden voor de nauwe banden van de Oostduitse communistische partij met het MfS.

Een van de hoogtepunten van de 'Kampfmeeting' was de toespraak van Erich HONECKER, waarbij deze uitvoerig de loftrumpet stak over de verrichtingen van het MfS in zijn 35-jarig bestaan. De oprichting van het ministerie omschreef de secretaris-generaal van de SED als "...een stap naar de praktische verwezenlijking van de Leninistische ervaring dat een revolutie slechts dan iets waard is, wanneer zij zich ook weet te verdedigen". De "kameraden van het MfS" hebben sindsdien volgens HONECKER als "toegewijde strijders van de partij" naar het 'grote voorbeeld' van Feliks DZERZHINSKY* iedere opdracht van de partij en de 'arbeiders-en-boerenstaat' met 'groot verantwoordelijkheidsbesef en vakbekwaamheid' vervuld. "Samen met de Chekisten** van de Sovjetunie en alle broederlanden voeren zij (de MfS-medewerkers) een onverzoenlijke, succesvolle strijd tegen de gemeenschappelijke vijand, tegen de vijand van de vrede en de verzoening tussen de volkeren, tegen de vijand van de mensheid, tegen het imperialisme". HONECKER zei ervan overtuigd te zijn "dat de Chekisten van de Duitse Democratische Republiek onder leiding van de partij van de arbeidersklasse (lees: de SED) ook in de toekomst steeds bereid zijn in iedere situatie de bedoelingen, plannen en acties van de vijand tijdig te onderkennen en te doorkruisen".

Aan het slot van zijn rede deelde HONECKER mee, dat op voorstel van het Politburo van de SED en het presidium van de ministerraad van de DDR was besloten om de Karl-MARX-orde, de hoogste staatsonderscheiding, toe te kennen aan het Ministerium fuer Staatssicherheit wegens bewezen verdiensten 'voor de versterking van de republiek en de bescherming van het socialisme'. Staatsveiligheidsminister Erich MIELKE nam vervolgens namens zijn ministerie ook een erevaandel van het Centraal Comite van de Oostduitse CP in ontvangst.

In zijn dankwoord verzekerde MIELKE dat de besluiten van de SED het handelen van het MfS bepalen: "Zonder deze duidelijke leiding kan geen enkel socialistisch staatsorgaan succesvol werkzaam zijn". De minister verklaarde dat "de dapperheid, standvastigheid, opofferingsgezindheid, het patriottisme en internationalisme" van de Sovjet-Chekisten en 'Kundschafter'***

-----
*Feliks Edmundovich DZERZHINSKY was de oprichter en leider van de eerste Sovjetrussische staatsveiligheidsdienst "Vse-Rossiyskaya Chrezvychaynaya Komissiya Po Borbe S Kontrevolitisey i Subotazhem" ('CHEKA'), voorloper van het huidige KGB, die het revolutionaire Rusland omstreeks 1920 niet alleen van talloze vijanden, maar ook van een aantal bondgenoten van de Bolsjeviki zuiverde.

**Oorspronkelijk aanduiding voor medewerker van de CHEKA. Nu: eretitel die in de Sovjetunie wordt gebruikt voor leden van het KGB en in de DDR voor functionarissen van het MfS.

***Oostduitse aanduiding voor inlichtingenofficieren.

een 'lichtend' voorbeeld zijn voor de MfS-medewerkers. Volgens MIELKE vereiste de "agressieve confrontatie- en bewapeningspolitiek" van de Verenigde Staten en de NAVO" een verdere verdieping van de banden van het MfS met de Sovjet-Chekisten en leden van "broederorganen" van andere socialistische landen. Daarna maakte MIELKE impliciet duidelijk dat in het krachtenspel tussen Oost en West de spionage een 'onvermijdelijk' strijdmiddel is: "Zolang het imperialisme bestaat, zolang er krachten zijn, die ter verwezenlijking van hun politieke doelen bereid zijn militaire middelen in te zetten en subversieve acties te organiseren, blijft het werk van de socialistische 'Kundschafter' een onbetwistbare noodzakelijkheid, want zij zijn de ware 'Kundschafter' van de vrede. De helden van de geheime strijd zijn vurige patriotten en internationalisten, moedige strijders tegen de oorlog en de anti-socialistische plannen en machinaties van de klassevijand". MIELKE sloot zijn dankwoord af met de verzekering dat de MfS-medewerkers ook in de toekomst alles zullen doen om de leidende rol van de partij in het ministerie te versterken om daarmee de 'strijdkracht' en 'revolutionaire waakzaamheid' te vergroten, zodat de "chekistische wapens" met het oog op de internationale situatie "meesterlijk beheerst en ingezet kunnen worden".

De inhoud van de toespraken van HONECKER en MIELKE is indicatief voor de rol die het MfS in nationaal en internationaal opzicht dient te vervullen. Beide SED-prominenten benadrukten dat het inlichtingen- en veiligheidsapparaat van de DDR zijn taken vervult onder controle van de SED en conform de besluiten van de Oostduitse CP. Hieruit blijkt eens te meer dat het MfS op de eerste plaats fungeert als 'zwaard en schild' van de SED, waardoor in de praktijk weinig overblijft van de theoretische scheiding tussen partij- en staatsorganen in de DDR. Het gemak waarmee HONECKER en MIELKE voorbijgingen aan het feit dat in Oost-Duitsland althans op papier nog vijf niet-communistische politieke partijen bestaan is kenmerkend voor de ondergeschikte positie die deze partijen in het politiek en maatschappelijk bestel innemen. Ook de aanwezigheid van de SED-top in het Paleis van de Republiek toont aan dat de Oostduitse staatsveiligheid tot het exclusieve domein van de communistische partij moet worden gerekend.

De verwijzing naar het voorbeeld van de Sovjet-chekisten, waaraan de MfS-functionarissen zich volgens HONECKER en MIELKE dienen te spiegelen, geeft aan dat de Oostduitse veiligheidsdienst zich in het internationale krachtenspel tussen Oost en West onverminderd aan de zijde van zijn Sovjetrussisch equivalent dient te scharen. Het pleidooi van MIELKE om de goede relaties tussen MfS en KGB uit te bouwen tot een nog nauwer samenwerkingsverband is geen novum, maar maakt wel duidelijk dat de DDR op het terrein van het inlichtingen- en veiligheidswerk nog steeds als een van de trouwste vazallen van de USSR moet worden beschouwd.

Karakteristiek voor de onaantastbare positie van het MfS is de relatief grote openheid die betracht werd in de toespraken van HONECKER en MIELKE. De Oostduitse partijkrant 'Neues Deutschland' publiceerde niet alleen integraal de teksten van de redevoeringen van de partijleider en de Staatsveiligheidsminister, maar wijdde in totaal zelfs twee volle pagina's aan de festiviteiten in het

Paleis van de Republiek. Er werd o.a. ook een korte rede van een voormalige 'Kundschafterin' afgedrukt, waarin geen geheim werd gemaakt van de activiteiten van MfS-inlichtingenofficieren in het Westen en rechtstreeks werd gewezen naar de 'kameraden', die "onder moeilijke omstandigheden strijden aan het onzichtbare front en vandaag in gedachten bij ons zijn". Daarnaast werd ook een felicitatieboodschap van Volker KEMPE van de Oostduitse Academie van Wetenschappen in het SED-dagblad overgenomen. KEMPE refereerde hierin indirect aan de niet onaanzienlijke staat van dienst die het MfS inmiddels op het gebied van de wetenschappelijke en technische spionage heeft verworven door zijn trots uit te spreken over de steeds betere samenwerking tussen MfS-functionarissen en wetenschappers in het kader van de verdere ontwikkeling van de wetenschap in de DDR.

De ruime aandacht die in de Oostduitse pers werd besteed aan de viering van het zevende lustrum van het MfS staat in schril contrast met het absolute stilzwijgen dat de media van de DDR tegelijkertijd bewaarden over het voor Oosteuropese verhoudingen unieke proces te Torun in Polen, waar vier leden van de Poolse veiligheidsdienst terecht stonden wegens de moord op de vooraanstaande oppositionele geestelijke Jerzy POPIELUSZKO* . Door de Poolse autoriteiten is steeds benadrukt dat het viertal op eigen initiatief heeft gehandeld. De priestermoord werd daarbij voorgesteld als een politieke provocatie tegen de nationale verzoeningspolitiek van premier en partijleider JARUZELSKI. Volgens Westerse waarnemers hebben HONECKER en MIELKE in hun toespraken met name door het accentueren van de trouw van het MfS tegenover de SED duidelijk willen maken, dat zich een dergelijke affaire onder Oostduitse omstandigheden niet kan voordoen. Het accentueren van de rol die het civiele inlichtingen- en veiligheidsapparaat speelt als effectief instrument van de SED kan echter ook geïnterpreteerd worden als een waarschuwing aan het adres van andersdenkenden in de DDR om de grenzen, die de leiding van de communistische partij heeft vastgesteld, niet te buiten te gaan.

*De vier betrokkenen zijn inmiddels veroordeeld tot lange gevangenisstraffen.